

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

7. oktoober 2019*

Eelotsusetaotlus – Sotsiaalpoliitika – EÜ asutamislepingu artikkel 119 (muudetuna EÜ artikkel 141) – Mees- ja naistöötajad – Võrdne tasustamine – Eraõiguslik kutsealane vanaduspensioniskeem – Tavaline pensioniiga, mis erineb olenevalt soost – Võrdset kohtlemist tagavate meetmete võtmise kuupäev – Tavalise pensioniea tagasiulatuv ühtlustamine varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute pensionieaga

Kohtuasjas C-171/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Court of Appeals (England & Wales) (Civil Division) (apellatsioonikohus (Inglismaa ja Wales) (tsiviilosakond), Ühendkuningriik) 16. veebruari 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. märtsil 2018, menetluses

Safeway Ltd

versus

Andrew Richard Newton,

Safeway Pension Trustees Ltd,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Vilaras, P. G. Xuereb ja L. S. Rossi ning kohtunikud A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, T. von Danwitz (ettekandja) ja N. Piçarra,

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: ametnik V. Giacobbo-Peyronnel,

arvestades kirjalikku menetlust ja 4. veebruari 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Safeway Ltd, esindajad: B. Green, S. Allen, D. Pannick, QC, *barrister* R. Mehta, *solicitor* T. Green ja *solicitor* J. Heap,
- A. R. Newton, esindajad: A. Short, QC, *barrister* C. Bell ja *barrister* M. Uberoi, *solicitor* C. Rowland-Frank ja *solicitor* J. H. C. Briggs,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

- Safeway Pension Trustee Ltd, esindajad: *solicitor* D. Murphy ja *solicitor* E. King ja *barrister* D. Grant,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: A. Szmytkowska ja L. Flynn,
- olles 28. märtsi 2019. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ asutamislepingu artikli 119 (muudetuna EÜ artikkel 141) tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Safeway Ltd ning teiselt poolt Andrew Richard Newtoni ja Safeway Pension Trustees Ltd vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab Safeway Pension Trustees'i hallatava pensioniskeemi nais- ja meessoost liikmete pensionide ühtlustamist.

Õiguslik raamistik

- 3 Meeste ja naiste võrdse tasustamise põhimõtte, mis on praegu tagatud ELTL artikliga 157, oli põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal sätestatud EÜ asutamislepingu artiklis 119.
- 4 Viimati nimetatud säte oli sõnastatud järgmiselt:

„Iga liikmesriik esimeses etapis tagab ja seejärel säilitab meestele ja naistele võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte rakendamise.

Käesolevas artiklis mõistetakse tasu all harilikku põhi- või miinimumpalka või mõnd muud tasumoodust kas rahas või loonusena, mida töötaja tööandjalt oma töö eest otseselt või kaudselt saab.

Võrdne tasu ilma soolise diskrimineerimiseta tähendab, et:

- a) ühe ja sama tükitööna tehtava töö eest arvestatakse tasu ühe ja sama mõõtühiku alusel;
- b) ajatöö eest ühel ja samal töökohal on ühesugune tasu.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 5 Safeway asutas põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi fondi vormis 1978. aastal. Pensioniskeemi asutamise lepingu tingimus 19 (edaspidi „muutmisklausel“) võimaldab põhimõtteliselt seda pensioniskeemi – sh pensioni väärtust – alates skeemi liikmetele kirjaliku teate saatmise kuupäevast tagasiulatuvalt muuta usalduslepinguga. Kõnealune tingimus on sõnastatud järgmiselt:

„Põhiettevõtja võib igal ajal ja vajaduse korral fondivalitsejate (*trustees*) nõusolekul põhiettevõtja ja fondivalitsejate vahel sõlmitud lisalepinguga (*supplemental deed*) muuta või täiendada fondi volitusi ja pensioniskeemi tingimusi, sealhulgas käesolevat usalduslepingut (*Trust Deed*) ja eeskirju (*Rules*) ning kõiki lepinguid ja muid kirjalikke akte, mis kuuluvad käesoleva lepingu ja selle teises lisas määratletud lepingute juurde, ning kasutada selliseid volitusi nii, et need jõustuksid lisalepingus kindlaks määratud kuupäeval, milleks võib olla sellise lepingu kuupäev või kuupäev, mil liikmetele on saadetud varasem

kirjalik teade muudatuse või täienduse kohta või kuupäev, mis mõistliku aja võrra eelneb või järgneb sellise lepingu kuupäevale, andes muudatusele või täiendusele olenevalt olukorrast kas tagasi- või edasiulatava jõu.“

- 6 Kuigi alguses kehtestati põhikohtuasjas kõne all olevas pensioniskeemis meestele ja naistele erinev tavaline pensioniiga (edaspidi „pensioniga“) ehk 65 eluaastat meeste ja 60 eluaastat naiste puhul, leidis Euroopa Kohus oma 17. mai 1990. aasta otsuses Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) sisuliselt, et olenevalt soost erineva pensioniea kehtestamine kujutab endast diskrimineerimist, mis on EÜ asutamislepingu artikli 119 kohaselt keelatud. Tulenevalt sellest kohtuotsusest teavitasid Safeway ja Safeway Pension Trustees 1. septembri 1991. ja 1. detsembri 1991. aasta teadetega (edaspidi „1991. aasta teated“) kirjalikult pensioniskeemi liikmeid sellest, et skeemi muudetakse alates 1. detsembrist 1991 nii, et kõigile liikmetele kehtestatakse ühtseks pensionieaks 65 eluaastat. 2. mail 1996 võeti vastu usaldusleping, millega muudeti pensioniskeemi ja kehtestati alates 1. detsembrist 1991 ühtseks pensionieaks 65 eluaastat.
- 7 Kuna 2009. aastal tõstatati küsimus, kas põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi tagasiulatav muutmine oli kooskõlas liidu õigusega, esitas Safeway põhikohtuasjas menetluse algatamiseks nõude tuvastada, et ühtne pensioniiga 65 eluaastat kehtestati alates 1. detsembrist 1991 õiguspäraselt. Selles menetluses määrati A. R. Newton esindama skeemi liikmeid.
- 8 High Court of Justice (England & Wales), Chancery divisjon (kõrge kohus (Inglismaa ja Wales), varaliste vaidluste osakond, Ühendkuningriik) leidis 29. veebruari 2016. aasta kohtuotsuses, et põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi tagasiulatav muutmine oli EÜ asutamislepingu artikliga 119 vastuolus ja et seetõttu tuli skeemi liikmete pensioniõigusi ajavahemikus 1. detsembrist 1991 kuni 2. maini 1996 arvutada lähtuvalt ühtsest pensionieast, milleks on 60 eluaastat.
- 9 Lahendades apellatsioonkaebust, mille Safeway selle kohtuotsuse peale esitas, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et riigisisese õiguse kohaselt ei saanud põhikohtuasjas kõne all olevat pensioniskeemi ainuüksi 1991. aasta teadetega õiguspäraselt muuta ja et ainus õiguspärane muudatus oli see, mis tulenes 2. mai 1996. aasta usalduslepingust.
- 10 Nimetatud kohus märgib siiski, et riigisisese õiguse kohaselt töid muutmisklausel ja 1991. aasta teated kaasa selle, et liikmete poolt ajavahemikus 1. detsembrist 1991 kuni 2. maini 1996 omandatud õigused muutusid „tühistatavaks“ (*defeasible*), nii et neid õigusi võis hiljem mis tahes hetkel tagasiulatavalt vähendada. Leides seega küll, et lähtuvalt riigisisesest õigusest võidi 2. mai 1996. aasta usalduslepinguga õiguspäraselt tõsta naiste pensioniiga 65 eluaastale ja jätta sellel perioodil meeste pensionieaks sama vanuse, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul siiski tekkinud küsimus, kas niisugune lahendus on kooskõlas EÜ asutamislepingu artikliga 119, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud.
- 11 Neil asjaoludel otsustas Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (apellatsioonikohus (Inglismaa ja Wales) (tsiviilosakond), Ühendkuningriik) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas olukorras, kus riigisisese õiguse alusel annavad pensioniskeemi eeskirjad õiguse pensioniskeemi fondina asutamise lepingu muutmise teel vähendada tagasiulatavalt nii meeste kui ka naiste kogutud pensioniõiguste väärtust ajavahemikus, mis jääb skeemi kavandatavatest muudatustest kirjalikult teatamise kuupäeva ja skeemi asutamise lepingu tegeliku muutmise kuupäeva vahele, nõuab [ELTL] artikkel 157 (varem ja asjaolude asetleidmise ajal [EÜ asutamislepingu] artikkel 119), et nii meeste kui ka naiste kogutud pensioniõigusi tuleb sellel perioodil käsitada tühistamatutena selles mõttes, et nende pensioniõigused on kaitstud igasuguse tagasiulatava vähendamise eest riigisisesest õigusest tulenevat pädevust teostades?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 12 Kõigepealt tuleb märkida, nagu nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasi puudutab ainult pensioniõigusi, mille põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi liikmed omandasid ajavahemikus 1. detsembrist 1991 kuni 2. maini 1996. Neil asjaoludel tuleb esitatud küsimust analüüsida lähtuvalt EÜ asutamislepingu artiklist 119, mis kehtis selles ajavahemikus.
- 13 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas EÜ asutamislepingu artiklit 119 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus olukord, kus selleks, et lõpetada nimetatud sättega vastuolus olev diskrimineerimine, mis tuleneb olenevalt soost erineva pensioniea kehtestamisest, võtab pensioniskeem meetme, millega tagasiulatuvalt ühtlustatakse skeemi liikmete pensioniiga varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria pensionieaga meetmest teatamise ja meetme võtmise vahelisel perioodil, kui niisugune meede on riigisisese õiguse ja pensioniskeemi asutamise lepingu kohaselt lubatav.
- 14 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb märkida, et 17. mai 1990. aasta kohtuotsuses Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) leidis Euroopa Kohus sisuliselt, et olenevalt soost erineva pensioniea kehtestamine pensioniskeemi makstavate pensionide puhul kujutab endast diskrimineerimist, mis on EÜ asutamislepingu artikli 119 kohaselt keelatud.
- 15 Euroopa Kohus on võtnud seisukoha ka küsimuses, millised tagajärjed peavad järgnema sellise diskrimineerimise tuvastamisele, nimelt 28. septembri 1994. aasta kohtuotsuses Coloroll Pension Trustees (C-200/91, EU:C:1994:348), 28. septembri 1994. aasta kohtuotsuses Avdel Systems (C-408/92, EU:C:1994:349) ja 28. septembri 1994. aasta kohtuotsuses van den Akker (C-28/93, EU:C:1994:351). Nagu sellest kohtupraktikast nähtub, erinevad tagajärjed olenevalt asjaomastest töötamisperioodidest.
- 16 Mis puudutab esiteks kohtuotsuse Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) kuulutamise kuupäevast ehk 17. maist 1990 varasemaid töötamisperioode, siis ei ole pensioniskeemid kohustatud kohaldama ühtset pensioniiga, kuna Euroopa Kohus piiras selle kohtuotsuse tagajärgi ajaliselt, välistades EÜ asutamislepingu artikli 119 kohaldatavuse pensionidele, mis kuulusid maksmisele nende perioodide eest (vt selle kohta 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, punkt 34; 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punkt 19, ja 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, punkt 12).
- 17 Mis puudutab teiseks töötamisperioode ajavahemikus 17. maist 1990 kuni asjaomase pensioniskeemi poolt võrdse kohtlemise tagamiseks mõeldud meetmete võtmiseni, siis tuleb ebasoodsamas olukorras olevate isikute kategooriale anda samad eelised, mis on soodsamas olukorras olevate isikute kategoorial, kusjuures need eelised on EÜ asutamislepingu artikli 119 riigisiseses õiguses õigesti rakendamata jätmise korral ainus süsteem, millele saab õiguspäraselt tugineda (vt selle kohta 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, punktid 31 ja 32; 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punktid 16 ja 17, ning 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, punktid 16 ja 17).
- 18 Mis puudutab kolmandaks töötamisperioode pärast asjaomase pensioniskeemi poolt meetmete võtmist võrdse kohtlemise tagamiseks, siis ei ole EÜ asutamislepingu artikliga 119 vastuolus see, kui varem soodsamas olukorras olnud isikute eeliseid vähendatakse nende isikute tasemele, kes varem olid ebasoodsamas olukorras, kuivõrd see säte nõuab üksnes, et mehed ja naised saaksid sama töö eest sama tasu, kehtestamata siiski kindlat taset (vt selle kohta 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, punkt 33; 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punkt 21, ning 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, punkt 19).

- 19 Käesoleval juhul käsitleb põhikohtuasi ainult küsimust, kas põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi liikmete pensioniõigused, mis on seotud ajavahemikuga 1. detsembrist 1991 kuni 2. maini 1996, tuleb välja arvutada ühtse 60- või 65-aastase pensioniea alusel. Selles kontekstis palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas käesoleva kohtuotsuse punktis 17 viidatud kohtupraktikat silmas pidades võis 2. mai 1996 usalduslepinguga õiguspäraselt selleks perioodiks tagasiulatuvalt ühtlustada nende liikmete pensioniea varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria ehk meessoost töötajate pensionieaga.
- 20 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et niivõrd kuivõrd eelotsuse küsimus ja eelotsusetaotluse põhjendused puudutavad seda, et usalduslepinguga ühtlustati tagasiulatuvalt alates 1. detsembrist 1991 põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi liikmete pensioniiga varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria pensionieaga, tuleb seda küsimust mõista nii, et see põhineb eeldusel, et võrdset kohtlemist tagavad meetmed võeti alles 2. mail 1996 kõnealuse usalduslepingu abil.
- 21 Safeway ja komisjon seadsid Euroopa Kohtu menetluses selle eelduse kahtluse alla, väites sisuliselt, et 1991. aasta teateid ja põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi haldamist ühtse 65-aastase pensioniea alusel alates 1. detsembrist 1991 tuleb pidada meetmeteks, millega tagati võrdne kohtlemine alates sellest kuupäevast.
- 22 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle käsutuses on vahetu teave põhikohtuasja kohta ja kellele ainsana on pädevus riigisisest õigust tõlgendada, peab üldjuhul kindlaks tegema kuupäeva, mil meetmed võrdse kohtlemise tagamiseks võeti, peavad sellised meetmed siiski vastama liidu õiguse nõuetele, mistõttu võib Euroopa Kohus anda liikmesriigi kohtule liidu õiguse tõlgendamiseks asjakohased juhised (vt selle kohta 16. juuni 2016. aasta kohtuotsus EURO 2004. Hungary, C-291/15, EU:C:2016:455, punkt 36, ja 30. juuni 2016. aasta kohtuotsus Ciup, C-288/14, ei avaldata, EU:C:2016:495, punkt 33).
- 23 Sellega seoses väärrib märkimist, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt avaldab EÜ asutamislepingu artikkel 119 vahetut õigusmõju, luues eraõiguslikele isikutele õigusi, mida liikmesriikide kohtud on kohustatud kaitsma (vt selle kohta 8. aprilli 1976. aasta kohtuotsus Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56 punkt 24, ja 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, punkt 21).
- 24 Arvestades EÜ asutamislepingu artikli 119 vahetut õigusmõju, peab tööandja pärast diskrimineerimise tuvastamist kohe ja täielikult seda sätet rakendama, nii et võrdse kohtlemise tagamiseks võetud meetmete suhtes ei saa üldjuhul kehtida tingimused, mis tooksid kaasa diskrimineerimise – kas või ajutise – säilimise (vt selle kohta 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punktid 25 ja 26).
- 25 Lisaks tuleb järgida õiguskindluse põhimõtet. See põhimõte, mida tuleb eriti rangelt järgida siis, kui tegemist on õigusnormidega, mis võivad tekitada rahalisi tagajärgi, nõuab, et liidu õigusega eraõiguslikele isikutele antud õigusi rakendatakse piisavalt täpselt, selgelt ja ootuspäraselt, et asjaomastel isikutel oleks võimalik täpselt teada oma õigusi ja kohustusi ning toimida neile vastavalt ning vajaduse korral nendele sätetele liikmesriikide kohtutes tugineda. See, kui seatakse sisse pelk praktika, millel ei ole asjaomaste isikute jaoks siduvat õigusmõju, ei vasta kõnealustele nõuetele (vt selle kohta 2. detsembri 2009. aasta kohtuotsus Aventis Pasteur, C-358/08, EU:C:2009:744, punkt 47, ja 8. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Euro Park Service, C-14/16, EU:C:2017:177, punktid 36–38, 40 ja 42 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Seega peavad EÜ asutamislepingu artikliga 119 vastuolus oleva diskrimineerimise lõpetamiseks võetud meetmed selleks, et neid saaks pidada selles sättes nõutud võrdset kohtlemist tagavaks, vastama käesoleva kohtuotsuse punktides 24 ja 25 nimetatud nõuetele.

- 27 Käesoleval juhul ilmneb, et põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemiga enne 2. mai 1996. aasta usalduslepingu vastuvõtmist võetud meetmed ei vasta neile nõuetele.
- 28 Nimelt, nagu nähtub eelotsusetaotlusest, on põhikohtuasjas kõne all olevat pensioniskeemi riigisest õigust arvestades õiguspäraselt muudetud alles usalduslepingu vastuvõtmisega. Sellega seoses otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjas 5. oktoobril 2017 tehtud otsuses, et muutmisklausli sõnastus lubab muudatusi teha üksnes usalduslepinguga ja et riigisese õigusega on vastuolus klausli tõlgendus, mis kalduks sellest sõnastusest kõrvale, arvestades vajadust kaitsta kõnealusest pensioniskeemist pensioni saajaid ja võimaldada neil oma õigusi teada.
- 29 Eelotsusetaotlusest nähtub samuti, et muutmisklausli ja 1991. aasta teadete ainus õiguslik tagajärg oli see, et põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi eest vastutavatele isikutele jäeti õigus tagasiulatuvalt ühtlustada selle skeemi liikmete pensioniiga meeste pensionieaga, võttes mis tahes hilisemal hetkel vastu usalduslepingu.
- 30 Ei saa aga asuda seisukohale, et sellise õiguse kehtestamine, mida võidakse teostada hetkel, mis sõltub vastutavate isikute kaalutusotsusest, oleks lõpetanud põhikohtuasjas kõne all oleva diskrimineerimise või võimaldanud skeemi liikmetel täpselt oma õigusi teada.
- 31 Mis puudutab skeemi haldamist alates 1. detsembrist 1991, siis nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 25, et see, kui seatakse sisse pelk praktika, millel ei ole asjaomaste isikute jaoks siduvat õigusmõju, ei vasta õiguskindluse põhimõtte nõuetele, mistõttu ei saa seda pidada meetmeks, millega tagatakse EÜ asutamislepingu artikli 119 kohaselt nõutav võrdne kohtlemine.
- 32 Neil asjaoludel ilmneb, et põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi raames on käesoleva kohtuotsuse punktides 24 ja 25 viidatud liidu õiguse nõuetele vastavad meetmed võetud alles 2. mail 1996, sama kuupäeva kandva usalduslepingu abil.
- 33 Mis puudutab teiseks küsimust, kas EÜ asutamislepingu artikkel 119 lubab sellist meedet nagu see, mis on ette nähtud usalduslepingus ja mis seisneb selles, et alates 1. detsembrist 1991 ühtlustati tagasiulatuvalt pensioniskeemi liikmete pensioniiga varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria pensionieaga, siis väärib meeldetuletamist, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt juhul, kui on tuvastatud liidu õigusega vastuolus olev diskrimineerimine, ja seni, kuni ei ole vastu võetud võrdset kohtlemist tagavaid meetmeid, saab võrdsuse põhimõtte järgimist tagada üksnes sellega, et ebasoodsamas olukorras olevatele isikutele antakse samad eelised, mis on soodsamas olukorras olevatel isikutel (28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Starjakob, C-417/13, EU:C:2015:38, punkt 46, ning 22. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Cresco Investigation, C-193/17, EU:C:2019:43, punkt 79 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Euroopa Kohus on juba leidnud, et selle põhimõttega on vastuolus see, kui pensioniskeem kõrvaldab EÜ asutamislepingu artikliga 119 vastuolus oleva diskrimineerimise, kaotades soodsamas olukorras olevate isikute kategooria eelised tagasiulatuvalt (vt selle kohta 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punktid 5, 13, 14, 17 ja 18).
- 35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb siiski, kas see kohtupraktika on kohaldatav ka selliste olukordade suhtes, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kus asjaomased pensioniõigused on riigisese õiguse ja asjaomase pensioniskeemi asutamise lepingu kohaselt tühistatavad.
- 36 Kuigi Euroopa Kohus ei ole seda küsimust veel sõnaselgelt lahendanud, ei toeta kohtupraktika kuidagi võimalust ühtlustada niisugustes olukordades tagasiulatuvalt pensioniskeemi liikmete õigusi puudutavad tingimused, määrates need varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria tasemele. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 64 märkis, muudaks sellise võimaluse olemasolu

tunnustamine selle kohtupraktika hoopis suuresti sisutühjaks, kuna see oleks kohaldatav ainult juhtumitele, kus tagasiulatuv ühtlustamine on niigi juba riigisisese õiguse või pensioniskeemi asutamise lepingu kohaselt keelatud.

- 37 Lisaks ja ennekõike tuleb rõhutada, et iga meede, mille eesmärk on kõrvaldada liidu õigusega vastuolus olev diskrimineerimine, kujutab endast selle õiguse rakendamist, mis peab järgima liidu õiguses sätestatud nõudeid. Täpsemalt ei saa nende nõuete täitmata jätmiseks tugineda ei riigisisesele õigusele ega asjaomase pensioniskeemi asutamise lepingu tingimustele.
- 38 Nimetatud nõuete kohta tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et üldreeglina on õiguskindluse põhimõttega vastuolus see, kui liidu õigust rakendavale aktile omistatakse tagasiulatuv jõud. Ainult erandjuhul võib olla teisiti, kui seda nõuab üldine huvi ja kui huvitatud isikute õiguspärase ootuse põhimõtet on nõuetekohaselt järgitud (vt selle kohta 26. aprilli 2005. aasta kohtuotsus „Goed Wonen“, C-376/02, EU:C:2005:251, punktid 33 ja 34 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Sellele põhimõttele lisanduvad nõuded, mis tulenevad konkreetsemalt EÜ asutamislepingu artiklist 119 ja mida pensioniskeemi eest vastutavad isikud peavad järgima kohe, kui tuvastatakse selle sättega vastuolus olev diskrimineerimine.
- 40 Mis puudutab kohustust anda – niikaua kui ei ole võetud võrdset kohtlemist tagavaid meetmeid – ebasoodsamas olukorras olevate isikute kategooriale samad eelised, mis on soodsamas olukorras olevate isikute kategoorial, siis on Euroopa Kohus juba leidnud, et see on põhjendatud muu hulgas EÜ asutamislepingu artikliga 119 seotud eesmärgiga tagada töötingimuste võrdsustamine nende parandamise suunas, mis tuleneb asutamislepingu preambulist ja selle artiklist 117 (vt selle kohta 8. aprilli 1976. aasta kohtuotsus Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56, punktid 10, 11 ja 15, ning 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punktid 15 ja 17).
- 41 Selle eesmärgiga, õiguskindluse põhimõttega ning käesoleva kohtuotsuse punktides 17, 24 ja 34 viidatud nõuetega oleks aga vastuolus see, kui asjaomase pensioniskeemi eest vastutavatel isikutel oleks lubatud kõrvaldada EÜ asutamislepingu artikliga 119 vastuolus olev diskrimineerimine meetmega, mis tagasiulatuvalt ühtlustab skeemi liikmete pensioniea varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria pensionieaga. Sellise lahendusega nõustumine vabastaks vastutavad isikud nimelt kohustusest pärast diskrimineerimise tuvastamist see viivitamata ja täielikult kõrvaldada. Lisaks eiraks see kohustust võimaldada varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooriale samasugust pensioniiga nagu varem soodsamas olukorras olnud isikute kategooriale seoses pensioniõigustega, mis on kogutud töötamisperioodidel ajavahemikus alates 17. mai 1990. aasta kohtuotsuse Barber (C-262/88, EU:C:1990:209) kuulutamise kuupäevast kuni võrdset kohtlemist tagavate meetmete võtmiseni, ning keeldu kaotada soodsamas olukorras olnud isikute kategooria eelised tagasiulatuvalt. Lõpuks tekitaks see kuni selliste meetmete võtmiseni liikmete õiguste ulatuse suhtes ebakindluse, mis on vastuolus õiguskindluse põhimõttega.
- 42 Need kaalutlused jäävad kehtima juhul, kui asjaomase pensioniskeemi liikmeid on teatega, millele puudub muutev toime, teavitatud sellest, et võrdse kohtlemise tagamiseks ühtlustatakse pensioniskeemi liikmete pensioniiga varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria pensionieaga.
- 43 Samas, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 38, ei saa välistada, et liidu õigusega vastuolus oleva diskrimineerimise lõpetamiseks mõeldud meetmed võivad erandkorras olla tagasiulatuvad, kui lisaks huvitatud isikute õiguspärase ootuse kaitsele vastavad need meetmed tõepoolest üldisest huvist tulenevale nõudele. Täpsemalt võib väljakujunenud kohtupraktika kohaselt asjaomase pensioniskeemi finantstasakaalu tõsise kahjustamise oht kujutada endast sellist üldise huvi nõuet (vt selle kohta 11. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus ITC, C-208/05, EU:C:2007:16, punkt 43, ja 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus DW, C-651/16, EU:C:2018:162, punkt 33).

- 44 Kuigi käesoleval juhul märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsusetaotluses, et põhikohtuasjas kõne all oleva vaidluse rahaline väärtus on ligikaudu 100 miljonit naelsterlingit, ei too ta siiski esile, et põhikohtuasjas kõne all oleva pensioniskeemi liikmete pensioniea tagasiulatuv ühtlustamine varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria pensionieaga oli vajalik, et vältida selle pensioniskeemi finantstasakaalu tõsist kahjustamist. Kuna Euroopa Kohtu käsutuses olev toimik ei sisalda muid asjaolusid, mis võiksid tõendada, et see meede vastas tõepoolest üldisest huvist tulenevale nõudele, näib, et meetmel puudub objektiivne põhjendus, kuid eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda siiski kontrollima.
- 45 Eespool toodud kaalutlusi silmas pidades tuleb esitatud küsimusele vastata, et EÜ asutamislepingu artiklit 119 tuleb tõlgendada nii, et objektiivse põhjenduse puudumise korral on sellega vastuolus olukord, kus selleks, et lõpetada nimetatud sättega vastuolus olev diskrimineerimine, mis tuleneb olenevalt soost erineva pensioniea kehtestamisest, võtab pensioniskeem meetme, millega tagasiulatuvalt ühtlustatakse skeemi liikmete pensioniiga varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria pensionieaga meetmest teatamise ja meetme võtmise vahelisel perioodil, isegi kui niisugune meede on riigisisese õiguse ja pensioniskeemi asutamise lepingu kohaselt lubatav.

Kohtukulud

- 46 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

EÜ asutamislepingu artiklit 119 (muudetuna EÜ artikkel 141) tuleb tõlgendada nii, et objektiivse põhjenduse puudumise korral on sellega vastuolus olukord, kus selleks, et lõpetada nimetatud sättega vastuolus olev diskrimineerimine, mis tuleneb olenevalt soost erineva pensioniea kehtestamisest, võtab pensioniskeem meetme, millega tagasiulatuvalt ühtlustatakse skeemi liikmete pensioniiga varem ebasoodsamas olukorras olnud isikute kategooria pensionieaga meetmest teatamise ja meetme võtmise vahelisel perioodil, isegi kui niisugune meede on riigisisese õiguse ja pensioniskeemi asutamise lepingu kohaselt lubatav.

Allkirjad